

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Kronanje ogrskega kralja KAROLA in ogrske kraljice CITE.

Cesar in kralj Karol.

Kronanje ogrskega kralja in kraljice se je vršilo v soboto, dne 30. decembra 1916 v Budimpešti. Vsa velikanska slovesnost se je vršila kljub temu, da se je moralo vsled vojne marsikaj opustiti, z izrednim sijajem.

Kronanje se je izvršilo od strani državnega zbora v navzočnosti naroda. Zaradi izvanrednih razmer in zimskega vremena je bilo nemogoče tokratno kronanje obhajati ob tako obilni udeležbi ljudstva, kakor si je to ljudstvo želelo. Dasiravno pa se je vršilo kronanje v ožjem okviru in na tesnem prostoru, je pripravljala komisija vse ukrenila, da so bili vsi sloji ljudstva primerno zastopani. Vsaka županija se je udeležila kronanja po treh odposlancih. Da je moglo kolikor mogoče ljudstva prisostvovati slavnosti, so postavili ob ulicah, kjer se je pomikal slovesni sprevod, zastopnike posameznih okrajev in mest, v vrsto. Poskrbljeno pa je tudi bilo, da so bila zastopana razna društva, družbe, javni zastopi, delavstvo, šolska mladina itd. Seveda so bili zastopani tudi vojaki, ki se borijo na bojiščih za kralja in narod. Na ta način sta bila tedaj kronana Karol in Cita po stari navadi ob udeležbi vsega ljudstva.

Obred kronanja se je vršil na sledeči način: Na dan kronanja ste imele obe državni zbornici, poslanska in gosposka, skupno kronsko zborovanje. Zborovanje se je pričelo ob 6. uri zjutraj v kupolni dvorani državnozbornskega poslopja, odkoder so odšli člani državnega zbora v Matijevo cerkev.

V cerkvi so se določili posebni sedeži za člane cesarske hiše, papeževga nuncija, škofe in duhovščino, zastopnike drugih držav, dostojanstvenike, zastopnike ljudstva in drugi. Sedeži so bili že vnaprej natanko določeni za vsacega posameznika in so bili prevlečeni z rdečim baržunom. Stene v cerkvi, kjer se je vršilo kronanje so bile prevlečene z rdečim suknom, na katerem je vшит bel ogrski dvojni križ. Vse to spominja na stare čase ogrske preteklosti. Za red v cerkvi so skrbeli dvorni služabniki.

Njuno Veličanstvo kralj in kraljica sta zapustila ob tričetrt na 9. uro zjutraj s svojim spremstvom kraljevi grad. Kralj in kraljica sta se vsedla v osmerovprežni gala voz, ob katerega strani sta korakala dva dvorna strežaja, na konjih pa so jezdili ogrski trabanti. Sprevod se je pomikal skozi trg in ulico sv. Jurija, Paradni trg, ulico Tarnok in se je ustavil na trgu sv. Trojice pred Matijevo cerkvijo. Njuni Veličanstvi je sprejela pred cerkvijo visoka duhovščina, na čelu knez-primas Czernoch. Knez-primas je izročil Veličanstvoma križ in blagoslovljeno vodo, nakar sta se podala kralj in kraljica z malim spremstvom v takozvano Lavretansko kapelo, kamor so prepeljali že dan poprej sveto ogrsko krono in druge kraljevske insignije. Kralj je bil ogrnjen s plaščem sv. Štefana in opasan z mečem sv. Štefana.

Potem ko se je podala visoka duhovščina k oltarju in ko je vsakdo zasedel v cerkvi mu določeni prostor, sta se podala kralj in kraljica v svečanem sprevedu skozi sredo cerkve h glavnemu oltarju in sta se, obdana od spremstva, vsedla na prestol. Na obe strani prestola so se postavili zastavniki in 11 zastavonošev.

Nato se je pričela slovesna sv. maša, med katero se je izvršilo kronanje. Knez-primas in namestnik palatina sta postavila kralju, ki je klečal na stopnici pred glavnim oltarjem, krono na glavo. Knez-primas je podal nato kralju v roke kraljevsko žezlo in ga je vodil k prestolu. Kraljici se krona sv. Štefana ni djala na glavo, temveč sta se ž njo knez-primas in namestnik palatina dotaknila samo obeh kraljičinih ram. Predno sta se dotaknila kraljičinih ram, so molili škofje litanije Vseh svetnikov, sta jo mazilila ter ji podala žezlo. Po kronanju sta jo vodila k prestolu poleg kralja.

Po glavnih obredih je pokleknil kralj na klečalnik in prisegel pred Najsvetejšim, da hoče varovati mir in čuvati pravico. Po tej prisegi je podal knez-primas kralju sv. razpelo, da jo je poljubil. Ko je knez-primas s škofi zmolil litanije Vseh svetnikov, je mazilil kralja. Med sv. mašo je bil kralj v cerkvi prepasan z mečem sv. Štefana. Pri darovanju je podal knez-primas klečeči kraljevski dvojici pateno (pokrivalo keliha), da jo je poljubila. Po končanem kronanju je zamahnil kralj tudi v cerkvi z mečem na vse štiri strani.

Po slovesni sv. maši je zapustila kraljica s svojim ožjim spremstvom, službujočimi dvorjanicami, cerkev in se je odpeljala v osemvprežnem gala-vozu na kraljevski dvor. Jezdeča telesna straža in huzarji jo spremljajo. Na Ogrskem je namreč stara navada, da morajo ženske prej zapustiti družbo in se podati pred možem domov, da mu pripravi kosilo. Kraljica sicer ni šla v grad pripravljat kosila, a z odhodom kraljice bi se naj pokazalo, da se čuvajo stare navade in običaji ogrskega naroda.

Stara navada ogrskega kraljevskega kronanja je, da kralj ta dan imenuje več — navadno 12 — novih vitezov. Ko se je kraljica odstranila, se je pričela v cerkvi slavnost imenovanja vitezov. Za viteze zlate ostroge se predlagajo taki, ki so se na

bojišču s svojo hrabrostjo posebno izkazali in so bili odlikovani z višjimi odlikovanji. Imenovanje vitezov se vrši na sledeči način: Njegovo Veličanstvo sedi na svojem prestolu in se z mečem sv. Štefana dotakne ramen novoimenovanih vitezov. Namestnik višjega sodnika najvišjega sodnega dvora in minister najvišjega kraljevskega dvora jih kličeta zaporedoma pred kraljevski prestol, kjer pokleknejo na srednjo stopnjico.

Po imenovanju novih vitezov gredo udeleženci iz cerkve. Najprvo gredo odposlanci županij, člani državnega zbora, ministri, nato kralj v spremstvu plemičev-zastavonoš, plemičev-praporščakov, namestnika palatina in nadvojvod, kakor tudi višje duhovščine, na cesto, ki vodi k sohi sv. Trojice, pri kateri je napravljen oder, na katerem kralj slovesno priseže na ustavo. Kralj, kateremu sledijo namestnik višjega dvornega konjarja, ki nosi potegnjen državni meč, in škof z apostolskim križcem, nadalje knez-primas in kaloški nadškof, namestnik palatina in predsedstvo obeh zbornic državnega zbora, stopi na slavnostni oder. V levi roki drži križ, tri prste desne roke pa drži kvišku, pripravljen priseči, obraz ima obrnjen proti vzhodu. Ob navzočnosti članov državnega zbora, županij in ljudstva stori kralj prisege na ogrsko nstavo.

Na koncu prisege je zaklical namestnik palatina trikrat: „Naj živi kralj!“ Navzoči so se pa temu klicu pridružili. Nato so sledili pozdravni strelji vojaštva in grmenje topov. Kralj je potem zapustil oder in se je vrnil nazaj v cerkev. Med tem se pa je uredil spreved, ki odhaja potem k griču, zgrajenem v spomin na kronanje.

Ogrsko državno pravo daje ogrskemu primasu, ostrogonskemu nadškofu, pravico do odlične uloge pri slavnostih kraljevega kronanja. Od kronanja l. 1867 je nadškof član komisije, ki sestavlja besedilo kraljeve prisege, in član odposlanstva, katero izroči besedilo kralju. Knez primas Czernoh, besedilo prisege, ki mu jo izroči namestnik palatina, grof Tisza, glasno kralju prečita.

Veliki župani cele Ogrske že delj časa pred kronanjem pošiljajo iz vseh okrajev v Budimpešto prst, iz katere je potem zgrajen hrib kronanja. Izbrana so posebna zgodovinska mesta, od katerih se vzame gornja plast prsti. Na tem hribečku kralj na dan kronanja napravi z mečem štiri zgodovinske zamahe na vse štiri strani. Komitat Segedin je poslal prst s takozvahega Kiraly-Halom prostora, na katerem je l. 1883 stal cesar Franc Jožef I. Stolni beli grad pa je poslal vagon prsti z zgodovinske gore Arpad in z Andrejeve trate, to je z mesta, kjer je kralj Andrej II. dal razglasiti zlato bulo. Baronijski okraj je poslal prst iz Mohača, Čikloša in Pečuha. V Pečuhu se je vzela prst za kraljevi hribeček s tistega mesta, kjer je stala madžarska univerza, ki jo je ustanovil kralj Ludovik Veliki. — Posamezne občine se obračajo kar brzojavno do komisije, da naj sprejme za zgrajenje grička tudi prst iz dotičnih občin. Dan za dnevom so dohajali zaboji s prstjo od vseh strani Ogrske v Budimpešto.

Slovesni spreved so otvorili huzarji. Spreveda so se udeležili: odposlanci velikih

Cesarica in kraljica Cita.

županij, člani državnih zbornic pod vodstvom predsedstev, ogrski in skupni ministri, ki gredo peš. Na konjih se udeležijo spreveda: kraljevi ogrski klicar, 11 zastavonoš in kraljev ogrski najvišji dvorni vratar, plemiči-praporščaki, ki nosijo znamenja kronanja, namestnik palatina, nadvojvode, Njegovo Veličanstvo kralj; nekoliko na desno škof z apostolskim križem, na levo namestnik kraljevega ogrskega najvišjega konjarja s potegnjenim državnim mečem, za njim kraljev ogrski višji dvorni mojster, kraljev ogrski višji dvorni komornik, kapitan ogrske telesne straže in generalni pribočnik, na obeh straneh ogrska garda, nato pa oddelek ogrske telesne straže. Za njimi sta se peljala v vozu oba kraljeva komisarja in oba varuha krone in za njimi istotako v vozu višja duhovščina. Spreved je zaključil eskadron huzarjev.

Spreved se je pomikal skozi ulico Tarnok, Paradni trg, ulico Szent György na istoimeni trg, kjer se je postavil spreved okoli na tem trgu narejenega griča, nakar je odjezdil Njegovo Veličanstvo na grič in je zamahnil z golim mečem proti vsem štirim stranem sveta. Nato se je vrnil s svojim jezdečim spremstvom v kraljevi grad. Zadnja ceremonija kronanja je bila slavnostna pojedina, katere so se udeležili povabljeni.

Člani državnega zbora kakor tudi v cerkvi navzoči najodličnejši so se zbrali v ta namen prirejeni dvorani kraljevega gradu. Njuni Veličanstvi s spremstvom sta zavzela prostor za na odru pripravljeno mizo. Razen kralja in kraljice so sedeli za to mizo knez-primas, papeški nuncij, kaločki nadškof in namestnik palatina. Njunima Veličanstvoma so stregli pod vodstvom najvišjega točaja in najvišjega stolnika v ta namen določeni člani državnega zbora. Po svečanem obedu odideta Njuni Veličanstvi s svojim ožjim spremstvom v svoje notranje prostore.

Člani obeh zbornic državnega zbora se zbero v državnozbornskem poslopju, da nadaljujejo skupno zborovanje. Po overovljenju zapisnika se zaključijo slavnostna seja

in s tem je bilo kronanje končano, ki ostane avstrijsko-ogrskemu narodu v najboljšem spominu.

Popoldne so se poklonile kraljici palačne dame, ki so se bile že predstavile, ali ki so se še imele predstaviti.

*

Tukaj še poročamo nekaj drugih postranskih obredov kronanja, ki so v zvezi z njim in bodo gotovo zanimali naše bralce.

Krona sv. Štefana in druga kraljeva znamenja za shranje se prenesejo iz kraja, kjer so bila shranjena, v kraljevo stanovanje, od tam v cerkev, kjer se vrši kronanje, po dovršenem kronanju se pa za nekaj ur izpostavimo v kraljevi seki za zopet shranijo v določene prostore. Krona sv. Štefana in druga znamenja za kronanje se prenesejo dva dni pred kronanjem v notranje prostore kraljevega gradu z namenom, da se za kronanje primerno pripravijo, zlasti plašč sv. Štefana sme samo kraljica z lastno roko primerno pripraviti.

Dan pred kronanjem se prenese krona sv. Štefana in druga kraljevska znamenja za kronanje v slovesnem sprevedu iz kraljevega gradu v cerkev, kjer se vrši kronanje in se položijo v stransko kapelico cerkve v takozvano lavrantsko kapelico.

Po dovršenem kronanju prenesejo istakrono sv. Štefana in druga kraljevska znamenja v slovesnem sprevedu v cerkev, kjer se javno izpostavi skozi tri dni. Tretjega dne se prenesejo nazaj v kraljevi grad, kjer se shranijo na določenem prostoru. Te obrede izvršujejo dva od kralja imenovana komisarja, oba stražarja krone sv. Štefana, namestnik najvišjega sodnega dvora ter odposlanstvo obeh zbornic.

Velike so tudi priprave za kronanje. V velškanski dvorani kraljevega gradu, kjer je shranjena krona sv. Štefana, se je vršil dne 15. decembra popoldne komisijonalni ogled na licu mesta. Udeležili so se ga stražar krone grof Bela Szechenyi, dvorni maršal ogrski grof Nikolaj Szecsen, ravnatelj za dvorne obrede dvorni svetnik Nepalek, vodja dvornega maršalskega urada dvorni svetnik Aladar Szegedy-Massak, ministrski svetnik v pravosodnem ministrstvu Julij Tomczanyi, poveljnik kronske straže major Julij Halas in tajnik ministrskega predsedstva baron Karel Kazy. Komisija se je prepričala, da je železna omara, v kateri je shranjena krona sv. Štefana, nepoškodovana, da je tudi plašč sv. Štefana, ki je razgrnjen na železno ploščo, popolnoma nedotaknjen. Skrinje pri tej priliki niso odprli, ker je treba posebnega kraljevega dovoljenja, da smejo ta kraljevi pečat odstraniti. Dan pred kronanjem so položili krono sv. Štefana na krasen voz, ki je nalašč za to narejen, in jo prepeljali do cerkve za kronanje. Za vozom so korakali čuvaji krone, na čelu jim polkniki, stražarji krone s helebardami. Po končani komisiji so zaklenili s ključem obeh čuvajev krone in s ključem ministrskega predsednika. — Novi čuvaj krone grof Julij Ambrozy je storil prisego pred kronanjem, ob priliki, ko se je odstranil pečat od železne skrinje, v kateri je shranjena krona sv. Štefana.

*

Pri kronanju so bili navzoči avstrijski ministri grof Urban, Czernin, Forster, Spitzmüller, Georgi, Clam-Martinić, Trnka in Bobrzynski. — Udeležila se je pa tudi delegacija avstrijske poslanske zbornice kronanja. Izmed slovenskih poslancev so bili navzoči: podpredsednik državne zbornice vitez Pogačnik in državni poslanec dr. Anton Korošec.

V spomin na kronanje so od polnoči 29. decembra do polnoči 30. decembra 1916 pritiskali na vsa pisma pečat z ogrskega besedilom: „Na dan kronanja kralja Karola IV., 30. decembra 1916, Budimpešta.“ Gotovo je to zopet izredna in dragocena posebnost za nabiralce znamk.

*

O kronanju kralja in kraljice je med narodi na Ogrskem razširjenih cela vrsta prerokovanj in pravljic. Med Slovaki je razširjeno sledeče prerokovanje: Ako na dan kronanja deži ali sneži, bo vladal kralj v bogatih letih. Pšenica in rž bo rodila stoteri sad, žitne shrambe bodo polne najzlahotnejšega žita, in vsako drugo leto bo toliko vina, da bo primanjkovalo posode. In „najvišja gospodinja“ (kraljica) bode imela srečo pri živinoreji in gospodinjstvu sploh. Masti in mesa ter pogač bo dovolj, da bodo popotniki pri vsaki hroni dodobra postreženi. Ako se na dan kronanja med dežjem in snegom za nekaj časa pokaže tudi zlato sonce, bo imel kralj tako napolnjene svoje blagajne, da mu ne bo treba naložiti deželni nobenih davkov. Če je ta dan mirno vreme, brez vetra, bo za časa vladanja novega kralja vladal mir in red. Kralj bo živel v miru s svojimi sosedi in ne bo prelival krvi. Ako se kralju pri kronanju in prisegi nobena beseda ne spodreče, bo imel srečo v družini, ako pa mu kaka beseda spodleti, pa se že na dan kronanja zbira črni oblaki nad njim in njegovo hišo.

Ako celi dan sije solnce, bo na Ogrskem zaporedoma več let tako slaba letina, da bo primanjkovalo kruha tudi v kraljevi družini. Ako je čez opoldan gosta megla, kraljica ne bo imela sreče pri svojem gospodinjstvu, ne pri živinoreji. Vihar in vetrovi na dan kronanja pomenijo, da bodo za časa kraljevanja novega kralja nastali domači in zunanji prepiri ter krvave vojske.

*

Združeni z ogrskim narodom poklanjamo tudi zvesti Avstrijci v globoki udanosti prisrčne pozdrave in čestitke našemu ljubemu cesarju povodom kronanja ogrskim kraljem in naše mile cesarice ogrski kraljici:

Slava, blagoslov z nebes presvitlem cesarju in kraljici Citi ter celi prejasni vladarski hiši! Večna naj bode Avstrija-Ogrska!

Novo leto 1917.

Kolikrat smo slišali in izrekli te dni besedo: novo leto. S kako prisrčnostjo in iskrenostjo smo voščili dobri prijateljem in znancem, da bi bilo novo leto srečno, blagoslovljeno, boljše nego staro. In s takimi upi in veseljem smo pričeli novo leto tolažeč se: letos, v novem letu bo boljše. Gotovo!

No, pa kaj je vendar novega? Koledar in pratika sta nova, to je res, a drugega — še kaj? Saj se prične isti vedno vrteči se krog vsakdanjih opravil in dolžnostij, letnih časov in praznikov, tako kakor lani, predlani, pred tremi? Torej nič novega! Res ne?

Leto 1917 obeta nam res nekaj novega, kar se še dosedaj ni zgodilo in po čemer celi svet hrepeni, razven nekaj stotin trdosrčnih, dobička in denarja nikdar stih mogotcev, ki jim vojska množi denar kar kupoma, novo leto obeta namreč mir! Misel, ki jo je vrgel naš mladi cesar tako srečno v svet, misel na mir je razplamtela željo in potrebo po miru še bolj, in ni je moči na svetu, ki bi mogla ustaviti to hrepenenje po miru in prizadevanje za mir. Zastonj! Niti trdovratno sovraštvo Angležev, niti umetno razburkani narodnostni ponos Francozov, niti kljubovalno zagotavljanje Rusov ne bo moglo prevpiti in zamoriti klika po miru. Miru se bližamo, in to bo pač največja in najveselejša novica novega leta, kadar brzojav prinese vest: „Danes so odposlanci vojujočih se držav podpisali mirovno pogodbo.“ In še preostali zvonovi bodo to novico nesli do zadnje gorske kočice: mir, mir, mir! Dal Bog, da ni ta dan več daleč, da je v pratiki leta 1917!

In potem? Da, potem, kaj bo? Tedaj se prične res nova doba zgodovine, veliko novo leto narodov in držav tako v medsebojnem razmerju in življenju kakor tudi v notranjem državnem življenju. To je čisto gotovo doba, dobi Evropa novo leto

zemljevid, a dobi naj tudi novega duha. Sicer države ne bodo mogle sklepati novih zvez in pogodb tako, da bi se zagotovil mir za dolgo dobo let in se odvrne v prihodnje taka grozovita, vsesplošna nesreča, kakor je sedanja vojska. Novega duha treba! Naj bi nas ta strašna vojska vendar izmodrila, da postavimo državno in narodno življenje na povsem novo podlago, sicer smo zamam žrtvovali kri in življenje, denar in napore, pa naj bi se — trdno upamo, da se bo zgodilo deloma — naša Avstrija še tako razširila in delovala. Beseda „nova Avstrija“ je sedaj skoro vedno na dnevnem redu, a pazimo, da v svoji gorečnosti prenavljanja ne gremo predaleč in ne vržemo vse kar je staro med smeti in šaro!

In tu se pojavijo dolžnosti, ki se tičejo nas posamič vsacega. Da bode novo leto, nova doba, nova Avstrija res polna sreče in blagostanja, moramo postati mi, vsak izmed nas, novi. Ljubezen in pravica morate zavladati, ti revici, katere je doba pred veliko vojsko poznala komaj še po imenu. Kdor vzrokov te vojske išče drugod, kdor hoče novo dobo začeti brez njiju, slepi sebe ter druge, in vse, kar se bo započelo brez ljubezni in pravice, bo nosilo kal nove še strašnejše vojske v sebi. Seveda ljubezen in pravica kakor jo uči krščanstvo, ne pa moderno poganstvo, ki sicer ti besedi rabi, a jima daje ves drug, nasproten pomen. Zato pa je sv. Cerkev pričela novo leto v presv. Imenu Gospoda Jezusa, Njega, ki je najpopolnejše vršil in učil pravico in ljubezen. V tem duhu prenovimo sebe, prenovimo in občine, prenovimo družabno in narodno, politično in gospodarsko življenje, to je glavna naša naloga, pa bo res novo leto!

Božičnica v cesarice Elizabete rezervni bolnici v Novem mestu.

Že tretjič so se ganile neumorno delavne roke čast. dam Rdečega križa, da so priredile vojakom božičnico, katere ni zaostala za božičnicami drugih let. Rdeči križ novomeške, pod čegar okrilju se zbira dobrotne, je zopet sijajno pokazal, da se zaveda svoje vzvišene naloge, lajšati trpljenje vojakom, katero zlasti čutijo v sveti noči, ko so tako daleč od svojcev v tujem kraju med tujimi ljudmi. Da se jim olajša bivanje v bolnici na ta večer, so čast. dame Rdečega križa priredile božičnico in obdarovanje vojakov in civilnih bolnikov.

Ob 4. uri popoldne je bil pričetek. Veliko ponosno smreko so okrasile gori imenovane dame, ki so tudi prevzele vso prireditev in opremo. Nebroj lučic je divno razsvetlilo bogato opremljeno božično drevo, ki se je lesketalo v žaru bleska.

Vrli pevski mešani zbor pod vodstvom priznane dobrega pevovodje g. Hladnika je zapel večno lepo: Tiha noč.

Po končani pesni je imel nagovor vodja zavoda g. dr. Strašek. Govornik je v poljudnih besedah razjasnil pomen božičnega drevesca; vojakom je povdarjal, da naj bodo prepričani, da so vsi tukajšnji sloji vrlim junakom domovine hvaležni za njihovo neupogljivo junaštvo in da se jim je iz hvaležnosti naredilo božično drevo in obdaritev, katero naj bode le majhen znak neskončne simpatije vsega novomeškega prebivalstva. Kar se je le moglo v teh težkih časih se je storilo, da se jim priredi na ta večer majhno veselje, da se jim suši solze in tolaži hrepenenje po svoji rojstni hiši in svoji družini.

Nadaljeva je v nemškem jeziku se je govornik zahvalil vsem, ki so na katerikoli način pripomogli k tej slavnosti; posebno je povdarjal znano radodarnost tukajšnje podružnice Rdečega križa pod predsedstvom gosp. barona Rechbacha in pa čast. damam strežnicam, ki se ne strašijo ne

truda ne denarnih sredstev, da pomagajo vojakom lažje prenašati grozote vojske in jim lažiti trpljenje. Kakor vedno je tudi to pot tukajšnje prebivalstvo imelo odprte roke in darovalo znatne svote.

Po končanem govoru je prej imenovani mešani zbor zapel še dve pesmi božičnici, na kar se je pričela obdaritev.

Vsak vojak je prejel kot božično darilce par nogavic, cigarete, piškotke, pecivo, in vojno poštno dopisnice, dve jabolki. Ginjeno so se ti vrli branitelji domovine zahvaljevali — v imenu vseh se je pa še posebej zahvalil eden oskrbovavec v češkem in eden v nemškem jeziku.

Po razdelitvi darov so bili vojaki pogoščeni s čajem in pecivom; na sveti dan opoldne pa je dobil vsak vojak svinjsko pečenko, vina in cigaret, zvečer pa veliko kranjsko klobaso, katere je preskrbel Rdeči križ. Na Sv. Štefana opoldne so dobili za priboljšek zopet vino in cigarete na starega leta zvečer čaj in pecivo, na Novega leta dan pa zopet pecivo, cigarete in steklenico piva, katero je daroval g. Oton Bayer.

Vsi vojaki so bili zelo veseli priboljška in obdaritve; gotovo jim ostane ta božičnica trajno v spominu.

Na civilnem oddelku se je obdaritev vršila v istem sporedu kot na vojaškem.

Prireditve je posetilo več odličnih dam in gospodov, kateri so se z vojaki ljubeznjivo razgovarjali. Da se je zamogla prireditve v teh težkih časih tako zadovoljivo izvršiti, se je kakor že omenjeno zahvaliti v prvi vrsti Rdečemu križu novomeškemu, kateri je preskrbel nogavice, klobase, cigarete in pecivo; dalje čast. damam strežnicam in pa znani radodarnosti novomeškega in okoliškega prebivalstva, katero se ne straši denarnih žrtev, ako se gre za dobro stvar.

Darovali so: g. Oton Bayer 50 stekl. piva; g. grof Margheri sod vina; g. Fr. Majzelj v Beli cerkvi 3 steklenice vina in pletenko jabolk; g. Flor. Zorko v Družinski vasi sodček vina; slavna državna vzorna klet 25 l vina; g. Fortuna v Zatičini 3 l slivovke; g. pl. Zhuber v Soteski čaj; g. pl. Fichtenau zaboj jabolk; gospa Oblak svečice za božično drevo; g. Iva Hirémy v Ruprčevruhu 1000 cigaret; po 20 K so darovali: g. baronica Rechbach, g. polk. pl. Pöll, g. Mr. Bergmann, g. primarij dr. strašek, g. nadporočnik Waller, g. notar Pleiweiss, g. Gabr. Goriany, g. Jakobina Žitek; po 10 K so darovali: g. Josipina Murgel, g. Amalija Gerdešič, g. Maca pl. Langer, g. Adolf Pauser, g. sodni svetnik Förster, g. Ivana pl. Garzarolli, g. praporščak Plaček; g. Pepina Mühleisen 15 K; po 4 K so darovali: g. Avgusta Koss, g. Kuder, g. gdč. Alexander pl. Gironcolli 2 K; g. Ana Vodnik 1 K.

Za nabavo tobaka ranjencem so nadalje darovali: g. baronica Rechbach 6 K; g. dr. Konrad Bertsche 2 K; g. polkovnik pl. Pöll 4 K; g. Josipina Murgel 4 K; g. Amalija Gerdešič 1 K; g. Pepina Mühleisen 5 K.

Za vse vojaške bolnišnice v Novem mestu in Kandiji je darovala božična drevesca g. Gabrijele Goriany.

Vsem skupaj in vsakemu posebej prisrčna hvala!

Poslednja volja padlih junakov.

(Konec.)

Vsi, kateri ste bili dosedaj sprti med seboj ali notranji sovražniki — postali ste prijatelji. Vojska je izbrisala vsako razliko med vami, da ste se združili vsi v eden narod, ki bo z združenimi močmi odbijal silne sovražne navale raz strmih pečin. Sila vas je prisilila, da ste storili to čudovito delo, ki je presenetilo celó naše sovražnike; postali ste naenkrat sinovi enega naroda, bratje po Adamu ne-le na videz, temveč tudi v srcu. Res — hud sovražnik trka na vrata naših dežel, toda takega zidu, ki ga je ustvarila naša jeklena

samoza vest, ljubezen in trdna volja, ne more predreti nikdo. Z našo krvjo pa je ta sveta zveza potrjena in uresničena. Pri naši krvi, ki je tekla v potokih za naše svete ideje, vam kliče: Obdržite in ohranite to zvezo zvesto med seboj! Z božjo pomočjo ostane naš narod, naša država — zmagalet! In tako glejte, da se boste potem, ko se bo sklenil sveti mir, res lahko imenovali, da ste bili pravični! Vaša država naj se potem imenuje država miru, kjer bodo iskali pravico preganjani rodovi in kjer bo ognjišče ognja krščanske ljubezni, ki bo z mogočnim plamenom ožarjal vesoljno temo.

Vsi bodite enaki med seboj. Naj ne gledajo aristokratje prezirljivo na neštevilne množice pod seboj, ki trpe in se mučijo v potu svojega obraza, da ustvarijo njim udobna ležišča. Saj so vendar kmetje in delavci opora države. Kako bi se sestavila armada iz stotisoč mož, če ne bi rayno krepki kmečki sinovi tvorili zdravo jedro, ki ga ne uniči kmalu sovražni meč. Pa tudi inteligence je treba, izobražencev, ki vladajo razumno narod in zanj delujejo. Ali bi zmogle obstoj držav s samimi bogataši, ko ne bi nikdo obdeloval polja in travnikov? Ali bi obstojala država s samimi kmeti in neizobraženim ljudstvom, ki bi ga lahko vsak sovražnik premagal in uropal, ker se ne bi znal braniti? Iz tega sledi, da se morate podpirati vsi stanovi vzajemno, vsako doseganje sovraštvo pretrgati med seboj in z geslom „z združenimi močmi“ delovati za blagor naroda in domovine.

Ko je zbruhla krvava vojna ste videli, kako potrebna je katoliška vera! Ona je edina tolažnica, edina opora v žalosti in obupu. Mi smo stradali in trpeli cele dolge noči v mokrih strelskih jarkih, a naše ustnice so šepetale molitve k Bogu, da nam je vtil tolažbe in upanja v srca. Sedaj smo mi sami izkusili, kako moč stori sveta vera. Prejšnji rek: „Kdor moliti ne zna, se naj na morje poda!“ lahko spreminite zdaj: „Kdor moliti ne zna, naj na boj se poda!“ Da, najbolj zakrknjeni grešniki so na bojnih poljanah vpričo nepopisnih grozot padli na tla in molili, molili dolgo časa, dokler se ni otajala ledena skorja, ki je bila ovita krog srca in posijala s svetlimi žarki milost božja.

Varujte sveto vero, kot najdražje na svetu. Rajši dajte življenje, kot zatajiti Njega, ki je prelil kri za vaše grehe! Kmalu bo razprostrl nad zemljo sveti mir svoja krila. Vi boste srečni uživali njegove sadove, mi pa bomo iz dalje gledali delo svojih rok. In tedaj glejte, da boste obdržali mir in ljubezen v vaših srcih, vaši domovini. Gorje, če se bo vsled vaše krivde naselilo sovraštvo med brati, če se bo plodonosno polje pokrilo z osatom in trnjem mesto koristnih sadov. Naša kri ni pojila zastoj mrzla tla zemlje, temveč zato, da bo iz te krvi vstal mir, mir, ki bo ostal za vedno nad človeštvom. In gorje onemu, ki bo v prihodnosti kalil srečo narodov! — Če pa boste mirno in temeljito obdelovali polja, zidali kulturo človeštva z ljubeznijo in ne s sovraštvom, potem bodo zoreli zlati klasi in veseli rodovi bodo uživali v zadovoljnosti in sreči svoje delo.

To je zadnja volja v svetovni vojski padlih junakov. To je njih testament, ki so ga podpisali s svojo srčno krvjo. In kdor je pošten Avstrijec, ne bo oskrnil tega testamenta, ampak se ga bo zvesto držal in po njem ravnal. Vi pa, mrtvi bratje, pozdravljeni! Hvala vam za vse, kar ste storili za nas in žrtvovali! Hvala vam za vaše poslednje besede in nasvete. Zvesto hočemo izpolniti vse, kar zahtevate od nas.

O vas in vaših junaštvih bomo pravili naši mladini in naši otroci bodo, ko odrastejo, pravili zopet novim, na površje prihajajočim rodovom. In tedaj bo v njih očeh žarel silen sijaj, ko bodo poslušali, kar ste vi storili zanje. V njihovih žilah teče tudi vaša kri, vi mrtvi junaki. Vaša kri bo napolnjevala žile prihodnjega rodu in v njih srcih bo plamtel vaš duh, vaša

volja, vaše stremljenje! Da, niste zastoj prelivali svoje drage krvi. Vaš vzgled bo živel v poznih rodovih in jih vzbujal k novim junaštvom. Mi bomo skušali, doseči vas v vsem, posebno pa v nepremagljivi ljubezni do domovine. Mi to slovesno obljubimo. — Pozdravljeni, mrtvi junaki!

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Po zadnjih uradnih poročilih so Italijani 28. decembra močnejše streljali s topovi kot prejšnje dni. V Vipavski dolini je neki naš letalec sestrelil sovražno letalo. Dne 1. jan. 1917 se pa uradno poroča, da je sovražno topništvo v noči od 31. dec. na 1. jan. od časa do časa ljuto obstreljevalo kraško visoko planoto. Na drugih bojnih črtah je položaj nespremenjen.

Rusko bojišče. — Kakor se 31. dec. uradno poroča, se sovražnik umika korakoma proti črti Braila-Focsani. Mej tem ko se je 30. t. m. vzhodno reke Buzeu umikal, upiral se je trdovratno še zahodno imenovane reke in severno Rimnicu-Sarata, a ta odpor je bil na več mestih v ljutom boju zlomljen. V gorskem ozemlju vzhodno in severovzhodno Kezdil-Vasarhelyja napredujejo avstro-ogrske in nemške čete generala pl. Geroka na rumunskem ozemlju. Nereju in Tulici pri Paulesci sta osvojena, na obeh straneh dolin Casinu in Oitos pridobili smo na prostoru. V obmejnem pogorju zahodno Ocna osvojili smo višino Solyomtar z naskokom. — Dne 1. januarja pa se uradno poroča, da so potisnile v rumunski dolini bojujoče se zvezne čete v bojih z zadnjimi četami južnozahodno Braile in na polovici pota mej Rimnicul-Sarat in Focsani sovražnika v njegove vže prej pripravljene postojanke. V gornjih dolinah Zabale Naraju in Putne stoje avstro-ogrske in nemške čete feldmarsallajntanta pl. Ruiz v napredujočem napadu. V prostoru Narje naskočili so naši bataljoni več zapored ležečih postojank. Sovražnik brani vsak korak zemlje. — Nemško uradno poročilo 1. t. m. pa javlja, da so Nemci odbili južno Rige in pri Smorgonu močne ruske poizvedovalne čete. Na severnem bregu Pripjeta pri Pinski naskočili so nemški jezdeci peš dve oporni ruski točki ter ujeli enega častnika in 35 mož. V gozdnatih Karpatih posrečilo se je nemškimi lovci, da so razstrelili neko sovražno stražnico s posadko. Mej dolino Uz in Putna vzeli so nemški in avstro-ogrski bataljoni več višinskih postojank z naskokom ter odbili močne protisunke Rumunov in Rusov. V Zabala dolini sta osvojena Herestrau in Ungureni. — V severni Veliki Valahiji bili so Rusi ponovno vrženi. Deveta armada potisnila je sovražnika v postojanke na sredi pota Rimnicu-Sarat in Focsani, podonavsko armado pa v mostišče Braile. V Dobrudži so uspehi nemških in bolgarskih čet rusko postojanko v mostišču vzhodno Macina znatno zožili. Ujetih je bilo 31. dec. 1000 mož, zaplenjeni pa 4 topovi in 8 strojníc. V ozemlju izliva Donave uničile so bolgarske rečne varnostne čete 50 Rusov, kateri so v čolnih prekoračili rokav sv. Jurija.

Zahodno bojišče. — Nemški glavni stan poroča 30. decembra: Severozahodno Lille ob Sommi — posebno na severnem bregu — in v posameznih odsekih črte Aisne se je od časa do časa ogejn povečal. Več sunkov angleških in francoskih patrol je bilo odbitih. Na levem bregu Moze izvedli so Francozi na po Nemcih vzete nove črte tekom dneva več z močnim ognjem uvedenih napadov, kateri so bili vsi odbiti. Dne 31. decembra pa se uradno poroča, da je bil topniški boj južno kanala La Bassée — na obeh straneh Somme — in severozahodno Reimsa od časa do časa ljut. Na južnem bregu Ancre je bilo več municijskih skladišč po nemškem ognju iz daljave užganih.

Balkansko bojišče. — Iz Sofije se poroča 30. decembra, da je položaj sovražnika v in okoli Monastira od dne do dne neugodnejši. Monastir sicer ni oblegan, a vkljub temu se nahaja v težavnem položaju. Posadka je z 29. dec. došliimi rezervami izvedla izpad pred mesto. Sovražni poizkusi napasti, preprečeni so bili v vsem početku z velikimi izgubami za sovražnika.

Na morju. — K. ur. poroča 24. dec. iz Dunaja: Po vojnih ukrepih zveznih držav bilo je v mesecu novembru 138 sovražnih trgovskih ladij z 314.500 tonami uničenih; mej temi 244.500 ton angleških. Poleg tega je bilo potopljenih 53 nevtralnih ladij s 94.000 tonami, ker so prevažale prepovedano blago našim sovražnikom. Skupni plen v enem mesecu znaša tedaj 408.500 ton. Od vsega početka vojne izgubili so naši sovražniki 3.636.500 ton ladjinega prostora, mej temi je bilo 2.794.500 ton angleških.

Podpisati peto vojno posojilo je še čas samo do 10. januarja!

Domače in tuje novice.

Visoko odlikovanje. Njegovo Veličanstvo je najmilostiveje podelilo deželnemu glavarju dr. Ivanu Šusteršiču red železne krone II. vrste.

Vojni križec za civilne zasluge III. vrste so prejeli: dež. poslanec in župan g. Jos. Zurec, g. Adolf Pauser, županov namestnik v Novem mestu, in g. A. Turk, župan v Prečni. Čestitamo!

Cesarice Elizabete javna bolnica v Novem mestu naznanja, da znašajo od 1. januarja t. l. oskrbovalne pristojbine za I. razred 10 kron, II. razred 7 kron in III. razred 3 krone.

Semenj za plemene in rejne prešiče bo prihodnji pondeljek, dne 8. januarja v Novem mestu.

Umrl je v Ljubljani 30. decembra znani trgovec, meščan, hišni posestnik in svetnik trgovske in obrtne zbornice, gospod Ivan Mejač, star 60 let. Blag mu spomin!

Novo prebiranje črnovojniških obvezancev rojstnih letnikov 1898 do vštetelega letnika 1892 se vrši v času od 15. januarja do 5. februarja 1917.

Pozivi osem črnovojniških letnikov pod orožje. Pri zadnjem prebiranju potrjeni črnovojniki rojstnih letnikov 1879, 1878, 1877, 1876, 1875, 1874, 1873 in 1872 morajo pod orožje, ako niso že za določen ali nedoločen čas oproščeni, **10. januarja 1917.** Priglasiti se morajo pri c. in kr. nadomestnih poveljstvih, oziroma pri nadomestnih poveljstvih c. kr. deželne brambe (deželnih strelcev).

Županstvo občine Renče, sedaj v Ljubljani se najtoplejše zahvaljuje vsem dobrotnikom beguncev, posebej še c. kr. okrajnemu glavarju in vladnemu svetniku gosp. baronu Rechbachu, potem č. kr. okrajnim glavarstvom v Črnomlju, Kočevju, Krškem in Litiji, nadalje mil. g. proštu dr. S. Elbertu, g. novomeškemu županu Rosmanu, g. dež. poslancu in županu Zurecu, preč. duhovščini, gospodom županom in posestnikom na prijaznem Dolenjskem, ki pomagajo na vsestranski način v teh težkih časih lajšati gorje našemu, z ljubljenelega doma pregnanemu ljudstvu. Za vse izkazane dobrote: **Bog povrni vsem-vsem tisočkrat že v letu 1917!** — Ob enem želi svojim dragim občinarjem srečnejših dni v novem letu ter v prav kratkem času radostno povrnitev na svojo rodno grudo. — Župan Stepančič.

Razglas. Nikeljasti drobiž po 20 vin. je za promet veljaven samo do vštetelega 31. decembra 1916, a v plačilo ali zamenjavo se sprejema pri blagajni davčnega urada do 30. aprila 1917. V zamenjavo ga je oddati sortiranega po avstrijskem in ogrskem kovanju. — C. kr. davčni urad v Novem mestu.

Učiteljska nameščenja. Stalno se nameste: a) v novomeškem okraju: Dequal Ciril, nadučitelj v Ambrusu; Zadnik Neža v Ambrusu; Hribar Antonija v Gabrijah; Jeraj Katarina in Hafner Kristina v Žužemberku; Andrejčič Olga v Stopičah; Kern Marija v Žvirčah; Mikolič Josipina na Čatežu; Kalan Maks, nadučitelj v Brusnicah. — b) v črnomaljskem okraju: Štular Franc, nadučitelj v Črnomlju; Luschin Alojzij v Božakovem; Vrtačič Katarina na Telčjem vrhu; Vrezec Stanislav na Črešnjevcu; Dolgan Josip, nadučitelj v Suhorju; Potisek Antonija na Sinjeu vrhu.

„Pri Štemberju“ so se zbrali na novega leta dan zvečer iz visokih in nizkih krogov prijatelji in častilci dež. poslanca g. Jos. Zureca in njegove veččislane rodbine, da so mu k novoletnemu odlikovanju poklonili odkritosrčne čestitke. Da! Bogohranimo gozlaslužnega odlikovanca še mnogo let kot župana v blagor in velekorist največji kranjski občini Šmihel-Stopiče!

Iz ruskega ujetništva se je oglasil Jože Blažič iz Štravberka, iz laškega pa Alojzij Hočev var iz Harinje vasi. Oba sta iz šentpeterske župnije.

Dobava semena za spomladno setev. Politična oblast je ravnokar razpisala dobavo semena za prihodnjo spomlad. Seme bode oddajal, kolikor bo zaloga zadostovala, vojni žitni zavod v Ljubljani po svojih komisionarjih. Oddaja se jari ječmen, oves, ajda, proso in fižol. Naročitev se mora izvršiti potom pristojnega županstva, kjer se je zglasiti do 15. t. m. Pozneje došlih naročitev se ne bode vpoštevalo. Ker je zaloga omejena, naj priglasijo vsak le toliko, kolikor zares rabi. Dobljeno seme drugače porabiti kot za setev, je po cesarski naredbi z dne 11. junija 1916 kaznjivo. Semena jare pšenice in jare rži vojni žitni zavod ne bode oddajal, ker je imel z njim lani slabe izkušnje. Pač pa ga bode oddajali c. kr. kmetijska družba in „Gospodarska zveza“ v Ljubljani, ki bode dobili potrebno seme iz Češkega in Poljskega. Kdor bi rad vsejal kaj te vrste žita, zglašijo naj se zanj takoj pri enem ali drugem društvu in priloži naročitev potrjeno županstva, da je posestnik zemljišča, kjer ga bode zaseljivo vsejal. Skalicky.

Srečno in veselo novo leto želé iz kraških strelskih jarkov vsem Novomeščankam in Novomeščanom gg.: Ivan Orehek, Janko Muha, Slavko Fajdiga, Janko Černe, Viktor Mramor. — Tudi Novomeščanje želimo njim trdnega, krepostnega zdravja in skorajšnje povrnitve ter jih vse pristrčno pozdravljamo.

Iskrene pozdrave pošiljamo iz koroške fronte vsem slovenskim fantom in dekletom, posebno pa bralcem Dol. Novic: Franc Šiška iz Rake, Jož. Reichmann z Jesenic, Jož. Strja z Istre, Jož. Višnjevca z Istre, Jožef Somrak iz Mirne peči, Alojz Vidman iz Sadinje vasi, Anton Levstik iz Malih Lašč.

Iz pratike 1917. Letos smo imeli dva praznika ob novem letu in imamo tedaj dva praznika v prvem tednu, ker je bilo novo leto v pondeljek in v soboto bodo pa sv. Trije kralji. Po dva praznika bomo imeli o Veliki noči, 8. in 9. aprila, o Binkoštih, 27. in 28. majnika, potem 8. in 9. decembra in končno dva praznika o Božiču. Nedelj in praznikov je v tem letu skupaj 67. Pustni čas bo trajal 46 dni; pustni terek je 20. februarja. — Solnce bode mrknilo štirikrat, luna trikrat. Dne 8. januarja bode mo imeli popolni mesečni mrk. Začetek mrka ob 6. uri 50 minut zjutraj. Začetek popolnega mrka ob 8. uri in konec ob 9. uri 29 minut zjutraj. Konec mrka sploh ob 10. uri 38 minut zjutraj. Pri nas bode mo videli le začetek mrka in njegovo rast do nekaj nad polovico meščeve ploskve. Dne 23. januarja pa bode delni solnčni mrk. Pri nas se ga ne bode veliko opazilo. — Leto 1917 bo vlažno, mrzlo in neprijazno. Pomlad bo celo do majnika mrzla in mokra. Poletje izprva hladno, potem slede mnogi nalivi proti koncu še-le postane huda vročina. Jesen bo zelo mokra. Zima bo mrzla in imela veliko snega in vetrov.

Enokronski bankovci so že v prometu. Bankovci so rudeči in prav lično izpeljani. S tem bode občutno pomanjkanje drobiža izdatno odpravljeno.

Zahvala.

Za mnogobrojne izraze sočutja povodom bolezní in smrti nepozabnega našega soproga ozir. očeta, starega očeta in tasta, gospoda

Rajmunda Znidarčič-a

izrekamo tem potom najiskrenejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo čislannemu uradništvu, meščanom in soobčanom ter drugim znanembeguncem za časteče spremstvo na zadnjem potu.

Globoko žalujoči ostali.

V Novem mestu, dne 30. decembra 1916.

Krištofa Šmida spisi 16. zvezek je v tisku in izide v založništvu J. Krajec nasl. v Novem mestu v prav kratkem času. Župnijske, šolske, izobraževalne in druge ljudske knjižnice se že sedaj opozarjajo na ta nov zvezek, ki bode vseboval več mičnih pripovedk. Za tem zvezkom se izide zadnji 17. zvezek, kakor hitro se oblažijo zopet tiskarske razmere. S 17. zvezkom bodo tedaj slovenski prevodi končani. Ni kmalu tako priporočljivih mladinskih spisov, kakor so ravno spisi ljubitelja in vzgojitelja mladine Krištofa Šmida. Njegovi spisi so zaradi svoje vezanimive in poučne vsebine preloženi malodane na vse evropske jezike. — Vsi dosedanji zvezki se dobé v založništvu v Novem mestu in pri vseh knjigarnah v Ljubljani in po Slovenskem po zelo nizki ceni.

Žemlje po celi Ogrski je zopet dovolil peči deželni osrednji preživljalni urad v Budimpešti. — Zagrebško županstvo pa naznanja, da se bo pekel nadalje samo enotni vojni kruh iz 50% pšenične in 50% koruzne moke in sicer v štručah po 30, 60 in 90 dek, po 24, 48 in 72 vin.

Razvedrilo.

Zvezdoslovec v zadregi. „Sedaj sem natanko izračunal velikost ‚Večernice‘, ravno tako oddaljenost ‚Saturna‘ od solca. — toda teh zlodjevih 30 kron za krojača pa ne morem skupaj spraviti!“

Pred sodnikom. Sodnik: „To je čudno, da ste obleko ukradli, denar pa pustili!“ — Tat: „Lepo vas prosim, nikar mi tega ne očitajte; sem se že sam zaradi tega dovolj jezil!“

V nevolji. Sluga: „Gospod baron, zunaj je nek človek, ki se ne da odpraviti!“ — Baron: „Ali ti nisem naročil, da slehernemu, ki pride, rečeš, da me ni doma?“ — Sluga: „To sem mu tudi rekel, pa noče verjeti!“ — Baron: „Čakaj — mu bom pa sam rekel!“

Prehitro. A: „No, gospod prijatelj, kako je v zakonu? Kaj počne vaša gospa soproga?“ — B: „Drugo bi še vse bilo, le ‚ona‘ se prehitro stara! Pred zaroko je bila 23, po zaroki 26 in po poroki je bila 29 let stara!“

Dober sin. Oče je sinu obljubil sto kron, če bo prestal z dobrim uspehom skušnjo za profesorja. Ko pride z Dunaja domov, ga vpraša oče: „No kako je bilo — si zaslužil obljubljenih sto kron?“ — Sin: „Bodite veseli — sem vam jih prihranil!“

V dvomu. Postarna gospodična: „Lani so mi tri ciganke prerokovale, da bom dobila moža!.. Leto je minilo in — ni ga!.. Sedaj ne vem, ali so ciganke nezanesljive, ali možki?“

Med zakonskimi Žena: „Meni se zdi, da sedaj že pri blem dnevu pijan domov prihajaš!“ — On: „Veš kaj, stara, jaz sem mislil, da se podnevi ne boš tako ustrašila, kakor če bi ponoči prišel!“

Nezanesljiv. Zdravnik: „Jaz do tega človeka nisem nikoli pravega zaupanja imel! Da se ni nanj zanesti, se je pokazalo na zadnje. Jaz sem trdil, da je umrl za jetiko; pri raztelesenji se je pa pokazalo, da je bil na jetrih bolan!“

Zadosten dokaz. Baron možu, ki se ponuja v službo: „Ali znate tudi molčati, če je treba?“ — Sluga: „No, .. mislim, da zadostuje, če vam rečem, da sem služil dvajset let pri vinskem trgovcu!“

Mlad izvedenec. Sedemletni Korelec, sodnikov sin je pri žlahti na počitnicah. Na nekem izprehodu se je nerodno obnašal in teta mu da zausnico. Namesto da bi se jokal, se vdari po prsih in reče ponosno: „Ti teta, pri nas doma bi to veljalo deset kron!“

Uljudno. Gospod profesor pride ponoči domov in naleti na tatu, ki hoče ulomiti v njegovo stanovanje. „Vi hočete pri meni ulomiti?“ — ga vpraša. Tat: „Ne pri vas, ampak pri gospodu svétniku!“ — Profesor: „O, potem se blagovolite potruditi v drugo nadstropje!“

Odstavljen svetnik. Tujec: „Čudno, tako malokje se še vidi naslikan sveti Florijan!“ — Kmet: „To ni nič čudnega! Saj je sedaj že skoraj sleherni hiša zavarovana!“

Ni vse res, kar trdijo ljudje. A: „Ali tudi ti verjameš, da je številka 13 nesrečna?“ — B: „Nikakor ne, .. moja žena je imela 13 tisoč dote in jaz sem prav srečen!“

V spomin † padlemu vojaku Janezu Gorenc.

Janez Gorenc in Hrastniga, župnijski Št. Rupert na Dolenjskem, je bil daleč na okrog dobro znan in zelo priljubljen. Tudi v sosednih župnijah so ga zelo spoštovali. Vseposod je bil visoko čislán zaradi svojih dobrot in svoje velike prijaznosti do vsacega. Upam, da bode naš kmečki in domač list Dol. Novice odločil prostorček za našega dragega Janeza, ki zares zasluži s svojim vzglednim življenjem, da ga rešimo pozabljivosti, četudi je bil priprost kmečki sin.

Gorenc se je rodil na Hrastnem, l. 1887, ter nas je moral tedaj zapustiti v najlepših letih. Veliko posestvo je prevzel za svojim umrlim očetom že l. 1907, toraj kot 20 leten fant s svojo materjo in z mlajšimi sestricami Micko in Reziko in z bratom Francetom in triletnim Tončkom. S pomočjo modrega varuha g. Fr. Zupančiča iz Rakovnika je gospodaril naš Janez prav napredno. Skrbel je za svoje mlajše brate in sestre kakor najboljši oče. L. 1912 se je poročil. Dobil je ženo, ki je tudi vsega spoštovanja vredna, pridno in delavno. Ob izbruhu strašne svetovne vojske je moral tudi on zapustiti svoje drage doma in odriniti v vojsko. Služil je ves čas pri domači deželni brambi 27. pp. Štiri mesece pozneje se mu je porodil doma sinček Ivanček. Ko je zagledal njegov prvorojenček luč sveta, se je oče hrabro bojeval v Galiciji z Rusom.

Ko je napovedal verolomni Italijan Avstriji vojsko, je prišel naš Janez Gorenc na italijansko bojišče in se je tam boril do 15. avgusta 1916. Na ta lep Marijin praznik pa je bil zadet od granate; obležal je na mestu mrtev.

Njegov prijatelj in tovariš je pisal, da je bil v bližini Gorice in da mu je bila dana milost, da je ravno dan pred junaško smrtjo prejel sv. zakramente. Ves čas v svojem življenju je z malo izjemami stopil vsak Marijin praznik k angelski mizi, ker bil je velik častilec Matere božje. In tako mu je Marija naklonila tudi ob njegovi zadnji uri sveto pokrepčilo za pot v večnost ter ga gotovo tudi vzela seboj v nebo na dan svojega vnebovzetja. O, trikrat srečen vojščak!

Ko je došlo sporočilo o njegovi prežgodnji a junaški smrti, so se grozno pretresla naša srca globoke žalosti za našim preljubem Janezom, ker bil nam je vsem prijatelj in je imel za vsacega enako prijazno besedo, bodisi da je bil mlad ali star, bogat ali revež. Do revežev je bil vedno dobrotljivega in usmiljenega srca. Vse dobro je podpiral, vse slabo pa zatiral s svojim lastnim čednostnim in vzglednim življenjem. Za to pa tudi vse žaluje po njem, posebno pa njegova zapuščena žena Mina z dvaletnim sinčkom, katera je oba pristrčno ljubil, kakor dokazujejo njegova pisma. Žalujejo pa tudi njegova mati, njegovi bratje in sestre. Skupno prenašajo veliko žalost z ljubeznijo in medsebojno zastopnostjo ter skupno oskrbujejo veliko posestvo. Enako žalujejo sosedje za svojim miruljubnim sosedom ter vsi, ki so poznali dobrega Janeza.

Dan pred Božičem je dobila njegova žena hrabrostno srebrno svetinjo z vojno dekoracijo. Cesar ga je odlikoval za njegovo posebno hrabrost pred sovražnikom v Galiciji. Cesar ga je odlikoval po njegovi smrti za njegovo dobro in hrabro delo, upajmo, da ga je Bog še bolj odlikoval nad zvezdami za njegovo vzorno, neustrašeno, krščansko življenje in za vsa njegova

dobra dela. Odlikujmo ga pa tudi mi, da ga ohranimo v najlepšem in najboljšem spominu do svoje smrti!

Ti pa naš predragi Janez, prosi Boga za nas, da se vsi skupaj enkrat združimo s teboj v večnem raji!

Hrastno, dne 26. decembra 1916.

Vsak večer...

Kakor večne luči žar
v kapeli tihi
rahlo pada na oltar
tako se vzdih
moji k Bogu bližajo
in misli se ponižajo
pred Veličanstvom mojim
vsak večer
in prosijo za dušni mir.

Klečim pred Bogom
vsak večer
in moje duše vzdih
in moje duše kes
postal je trden most
v globoko veselo skrivnost
— v božji mir.

Fr. Pavšič.

Popis šentruperških podružnic l. 1526.

Spisal Ivan Steklasa.

Leto 1526. je bilo za Ogre, Hrvate in Slovence usodepolno. 29. avgusta istega leta je bila pri Mohaču popolnoma pokončana krščanska vojska in ogrsko-hrvaški kralj Ljudevit II. se je zadušil na begu v močvirju pod svojim konjem. Cvet ogrskega plemstva je ostal na bojišču. Turkom je bila odprta pot v glavno mesto Ogrske, kamor so tudi kmalu dospeli ter se utaborili v tamošnji trdnjavi. Vsa vzhodna Slavonija je bila izgubljena. Glavno mesto kraljevine Hrvaške, Zagreb, je bilo tudi že ogroženo, in pade le-to, potem pridejo na vrsto slovenske pokrajine. Stanovi hrvaški se zovejo v tem času na svojih zborih navadno „ostanki nekdanjih kraljevin Hrvaške, Slavonije in Dalmacije“ ter prosijo čisto pomoči pri svojih bližnjih sosedih Slovincih. Najhuje je bila prizadeta Kranjska. Leto za letom so se razpisovali davki za obrambo dežele. Toliko je bilo že število teh turških davkov, da so se že komaj razločevali po imenu. Pa jih le še ni bilo dosti. Glas o porazu krščanske vojske pri Mohaču je preplašil iznovič vse prebivalstvo na Kranjskem. Vedeli so dobro, kaj jih čaka. Z davčno močjo je bila zemlja pri kraju, in vendar se je moralo udovoljiti neobhodnim potrebam za obrambo. Če udere Turek v deželo, naj se zvonovi spravijo na varno mesto v Ljubljani, je bil prvi oglas viših oblasti. A ker ni bilo nič več druge gotovine v zemlji, se je izdala druga zapoved, da se zasežejo vse cerkvene dragocenosti in gotovina, kolikor je še bilo. Vse se je imelo spraviti na ljubljanski grad in porabiti le v največji sili. A le-ta je bila že tu. Popis se je obavil po celi deželi in sicer po tedanjih deželskih sodiščih. Pustili so le bakrene kelihe za porabo. Obljubili so, da bodo kesneje odškodovali cerkve,

toda to se ni nikdar zgodilo. Dobili so v celi deželi dragocenosti za 1709 mark in 3 lote, v gotovini pa v pušicah 4621 gld. 24 kr. Vse umetnine so stolkli in jih v Gradcu prekovali v denar ter dobili od tega v vsem 17.438 renskih gld. 53 kr. (renski gld. je imel 60 kr., ogrski pa 80 kr.). Tako so izgubile cerkve vse svoje premoženje, a škoda je bila še tem večja, ker so pri tem pokončali lepe gotske umetnine za vselej. In zato so tudi naše cerkve na Kranjskem tako siromašne v tem pogledu.

Izvirnik popisa se nahaja v kranjskem deželnem arhivu, stanovski oddelek, zvezek 48 b. Anton Koblar je priobčil ta popis z obsežnim uvodom pod naslovom: „Kranjske cerkvene dragocenosti l. 1526.“ v Izvestjih muzejskega društva za Kranjsko l. 1895. Šentruperška župnija je popisana na str. 200—201 in 238—239. Ker nisem porabil teh podatkov o šentruperških podružnicah pri spisovanju zgodovine šentruperške župnije, jih priobčujem tukaj-le z nekimi potrebnimi opombami.

Šentruperška župnija se je takrat razprostirala po deželski sodnji svibenski in mokronoški, le čisto majhen del je spadal pod deželsko sodnijo trebelsko. V delu, spadajočem pod svibensko deželsko sodnijo, je opravil popis Marko Muskateller, svibenski oskrbnik, 7. nov. 1526 in našel pri cerkvah to-le premoženje:

1. Podružnica sv. Nikolaja na Brezovem (zu Bresawo, zdaj f. Sv. Križ pri Litiji) 1 kelih in bratovščine sv. Nikolaja, sv. Janeza in sv. Jederti so dale 6 ren. gld. 15 kr.

2. P. sv. Janeza v Gorenjih Jelenah (sedaj sv. Janeza in Pavla, f. Dole) 1 kelih in bratovščina 3 ogrske gld.

3. P. svetega Primoža in Felicijana v Osredku (zu Osredekh) (f. Št. Janž) 1 kelih in bratovščina 2 ren. gld. 13 kr.

4. P. sv. Križa v Bistrici (zu Voystritz) 1 kelih in bratovščina 3 og. gld. 71 kr.

5. P. sv. Lovrenca v Prelesju (Preless, Prelass) (f. Dole) 1 kelih in bratovščine: sv. Lovrenca 3 og. gld. 27 kr., sv. Lenarda 7 og. gld. menj 4 kr. in sv. Katarine 5 og. gld. 69 kr.

6. P. sv. Mihela na Gobi (zu Schwanberg) (f. Dole) 1 kelih in od bratovščine 11 ren. gld. 40 kr.

7. P. Matere božje na Doleh (im Tall) (sedaj farna) 1 kelih; od bratovščine M. B. 4 og. gld. 18 kr. in od od one sv. Ahaca 3 og. gld. 33 kr.

8. P. svetega Jerneja v Javorju (zu Jaworye) f. Dole) 1 kelih in od bratovščine 1 og. gld.

9. P. Matere božje v Leskovcu (zu Liescowicz, in Leskovitz) (f. Št. Janž) 1 kelih in od bratovščine Matere božje in sv. Jakoba po 4 og. gld.

Prazne vreče

kupuje vedno in v vsaki množini ter plačuje najdražje trgovska firma 103-6-6

J. Kušlan, Kranj-Gorenjsko.

Istotam se kupujejo po najvišjih cenah

: suhe gobe :

Županstvo občine Renče, sedaj v Ljubljani, naznanja vsem občinarjem in znanem, da je občespoštovani gospod

Rajmund Znidarčič

bivši večletni župan, veleposestnik, predsednik hranilnice in posojilnice, predsednik zavarovalnice goveje živine itd., dne 28. decembra 1916, 76 let star, umrl v begunstvu v Novem mestu.

Bodi mu med nami prijazen spomin!

Ljubljana, 29. decembra 1916.

Župan občine Renče: Ivan Stepančič.